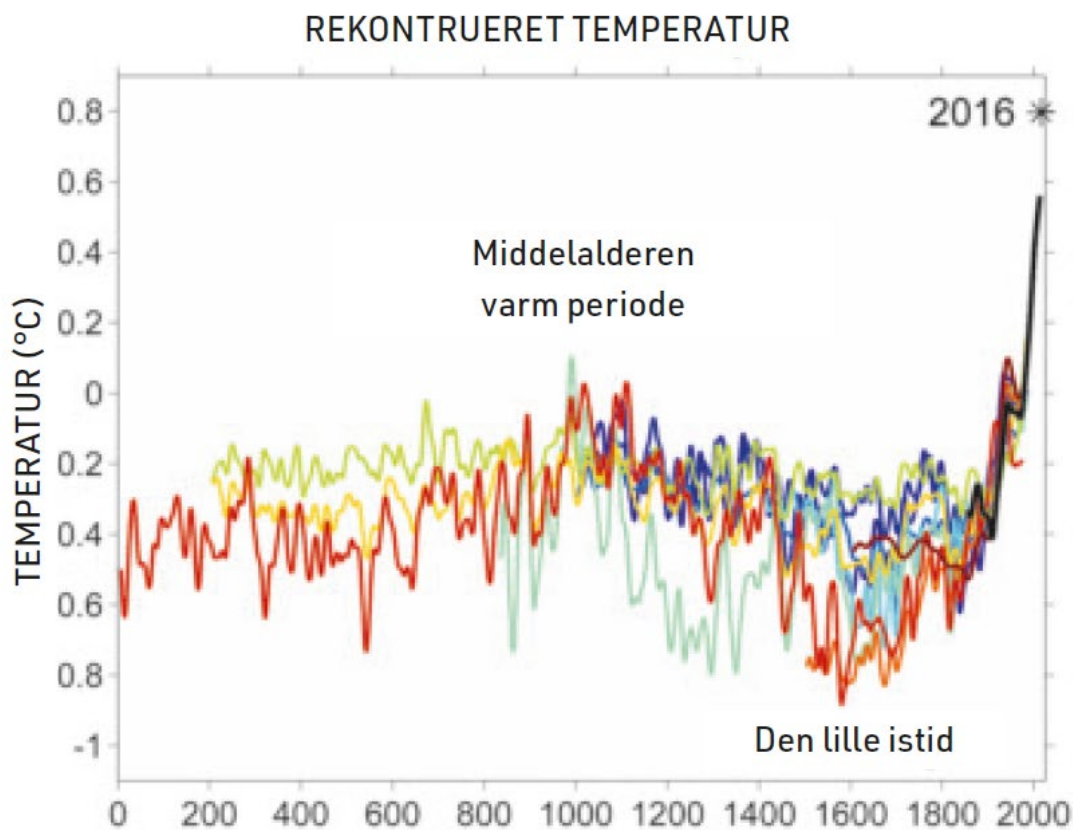

DEN LILLE ISTID OG DEN SORTE DØD

Den højkonjunktur, der havde skabt baggrund for middelalderens befolkningstilvækst og velstandsstigning, blev omkring år 1300 afløst af krise og lavkonjunkturer. Man havde udvidet landbrugsarealet, så det også omfattede det, man kalder marginaljord, hvor det var vanskeligt at få et ordentligt udbytte med traditionelt landbrug. Meget tyder på, at Europa havde nået grænser for vækst i et førindustrielt samfund. Samtidig indtrådte en klimaændring, der betød, at den gennemsnitlige temperatur faldt omkring 1,5 grad. Det medførte hungersnød mange steder i Europa.

Det var derfor en svækket europæisk befolkning, der fra 1347 blev ramt af den værste pest-pandemi i Europas historie. Smitten kom med bakterien *Yersinia pestis*. Den lever hos lopper, der lever på den sorte rotte, som var meget almindelig på bl.a. datidens skibe, hvor der var meget mandskab. Pesten blev sejlet til Europa fra Sortehavet med varer herfra.

Allerede i 1348 døde en stor del af den store og velhavende by Firenzes befolkning, og de samtidige skildringer af pesten i Firenze er uhyggelige beretninger om et dødsrige, hvor alle moralske og sociale værdier er i opløsning.

Det diskuteres, om der var tale om en eller flere pestformer. Byldepest, blodpest eller lungepest? Men der var tale om en meget smitsom sygdom. Symptomerne var mange og forskellige, og nogle tilfælde gik der kun timer fra smitte til død. Pesten bredte sig som en steppebrand over hele Europa, og da pandemien ebbede ud i 1351, var mellem en tredjedel og halvdelen af den europæiske befolkning døde.

Jøderne blev diskrimineret og sommetider forfulgt i det kristne Europa. Denne såkaldte antisemitisme var religiøst og økonomisk begrundet. Under Den Sorte Død blev jøder beskyldt for at have forgiftet brønde og henrettet. Liber Chronicarum, 1493.

Samtiden havde ikke fornuftige forklaringer på katastrofen, og den blev forstået som Guds straf over de syndige mennesker. Der var eksempler på, at jødiske minoritetssamfund blev gjort ansvarlige for ulykken. De skulle have forgiftet brøndene (som de også selv skulle bruge).

Man vidste ikke, hvorfor der var pest, men var klar over, at isolation mellem raske og syge var den bedste garanti for ikke at blive smittet.

Blandt dem, der (foreløbigt) overlevede, var der grundlæggende to forskellige reaktioner. Den ene reaktion var at skeje ud, når der alligevel ikke var nogen sikkerhed for frelse. Det kan man læse i Dekameron, skrevet 1349-51 af den italienske forfatter Giovanni Boccaccio. Forfatteren, der var øjenvidne til pesten i Firenze, skrev om ti unge (adelige) mennesker – 3 mænd og 7 kvinder – der flygtede fra pesten ud på et gods på landet, hvor de nød livet, mens de fortalte hinanden ti (erotiske) historier på ti dage.

Den anden reaktion var intens bøn til Gud. Der opstod bevægelser af flagellanter – selvpiskere – der gik fra by til by, mens de piskede sig selv. Flagellantbevægelsen fik så stort et omfang, at myndighederne forbød dette udtryk for folkelig religion.

<https://eneuropaeiskverdenshistorie.systime.dk/?id=182>